

Kořeny korupce v ČR je třeba hledat uvnitř politických stran

01.dubna 2007 Michal Štíčka

Transparency International - Česká republika již delší dobu se znepokojením sleduje početné případy zneužívání svěřené moci jednotlivými politickými představiteli, a to jak v legislativním procesu, tak i ve veřejné správě, které je motivováno vlastním osobním prospěchem. Skutečnost, že česká politika zřejmě trpí zvýšenou mírou korupce, pak potvrzují i průzkumy veřejného mínění, které označují české politické strany spolu s policií za společenské sektory, které korupcí trpí relativně nejvíc.

Podle názoru TIC je třeba hledat příčiny tohoto stavu uvnitř politických stran: vnitřní život českých partají a systém jejich financování má totiž významný dopad na fungování veřejné správy a zákonodárného procesu v ČR. Tyto problémy pak prohlubuje nízká efektivita vyšetřování trestné činnosti politiků.

Politické strany: podnikatelé s vlivem

České politické strany (až na některé výjimky) mají především relativně nízký počet členů. To umožňuje poměrně snadnou manipulaci s výsledky primárních voleb klientelistickými klikami uvnitř jednotlivých stran. Častým trikem, který se v tomto směru používá, je zapisování tzv. mrtvých duší do členských seznamů, čemuž do značné míry napomáhá systém nízkých členských příspěvků a nedostatečná míra vnitřní kontroly. Vnitrostranická demokracie se tak mění v pouhou frašku, která člověka zájímavějšího se o politiku nutně musí odrazovat.

Systém financování politických stran v České republice pak vytváří pobídky k tomu, aby se strany dále uzavíraly: podíl členských příspěvků na financování stran je trvale nízký a strany jsou stále více závislé na veřejných zdrojích, což zvýhodňuje v politické soutěži etablované politické strany. Prolomit tuto bariéru je pro menší strany obtížné, ne-li nemožné (pokud se to podaří, exekutiva svým rozhodnutím stranu „přidusí“, jako tomu bylo v případě Kaslových Demokratů). Výsledkem je existující kartel velkých stran, které vládou bez toho, aby je kdokoliv ohrozil (Strana zelených je výjimkou potvrzující toto pravidlo).

Nikomu neodpovědné a neomezené vládnutí hypertrofuje v rámci veřejné správy v neefektivní veřejnou politiku (ve smyslu „policy“), v rámci moci zákonodárné pak ve smrtě nepřehledných předpisů vytvářených často na objednávku jednotlivých lobbyistických skupin. Neschopnost policie stíhat trestnou činnost volených zástupců dále prohlubuje pocit beztrestnosti, který se nutně za této situace musí dostavit. Spirála politické korupce se roztáčí a z České republiky se pomalu ale jistě stává mafiánský stát (pokud se jím Česká republika již nestala).

Co dělat?

K tomu, aby česká politika opětovně začala plnit tu roli, kterou plnit má, tj. aby čeští politici odpovědně zastupovali zájmy občanů na místní, krajské i celostátní úrovni, je především nutné změnit vnitřní fungování stran předefinováním stranického financování. Vedle toho je třeba vymezit roli politiků a úředníků na všech stupních veřejné správy podle hesla „politik stanoví co, úředník stanoví jak“ a omezit faktický vliv poslanců na tvorbu legislativy. Konečně nad dodržováním přijatých pravidel by měla bdít reformovaná a sebevědomá policie a profesionálně fungující systém státního zastupitelství a trestního soudnictví. Jedině tak čeští politici znovuzískají potřebný základní kapitál pro svou práci: důvěru veřejnosti.